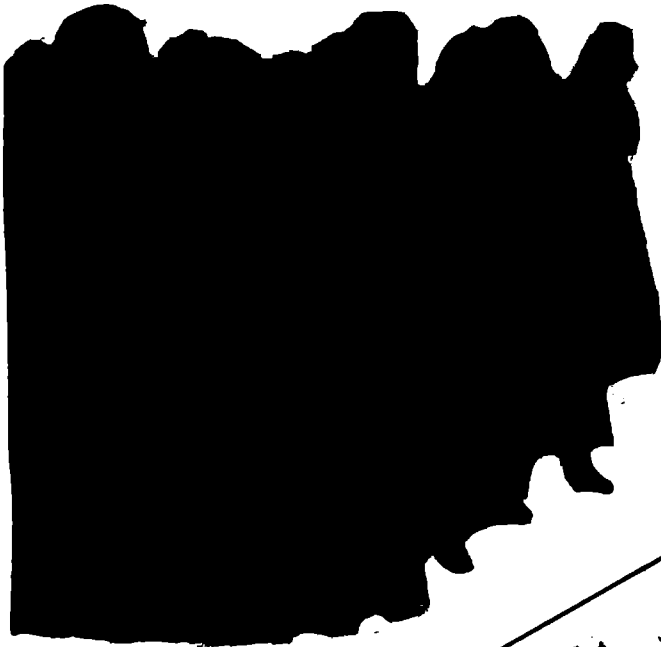

بوکدهک

ریا هیستان

● کومکرنا
● نه حملا شوشی

ملله تی کورد وه کوهه می ملله تین جیهانی ره وشت و
تیتالین خوین تایه تی هه نه کو هندهک زی نیزیکی
ره وشت و تیتالین ملله تین دهورو بهرین وی بن نو دبیت
زی جوداهییه کا مه زن لئابهره واندا هه بیت . . تشته کی
خویایه کو ملله تی مه گهله کی دلته ره نهف دلته ره زی ژ
نشکه کیفه نه هاتیه به لکو جوانی و خوشیا فی وه لاتی بویه
نه گهرا په یدابونا په یدابیت . .

نهف بابته ده ریایه کا پان و بهرینه نهز نوکه نه شیم خو
بالیزمی، به لکو من لهره خو به ردمه بهر ره خه کی گه ره کا
وی داکو بشیم لگور شیاننا خو وان ره وشت و تیتالین
داوه تین ده فهرا ناگری دیارکم . .

ئیک ژوان ره وشت و تیتالین داوه تانه کو گهلهک ژمیره
لئاف مه په یدابوی، داوت له می ده فهریت کوردستانی
تینه کرن، و لهره ده فهره کی برهنگه کی تایه تی تینه
گیران . .

بینگ-ومسان بابەتی فەگۆهازتنا بوکا تايەکه ژ تايين
فلکلوری کوردی بی کهفن، ئەف کارە دبیتە ئەگەرا
خویابونا وینەیین دلەسوزی و وهفای ژيانا کومەلاتی یا
کورد، دەمی بەرچاف دبن دناف وان رەوشت و تیتال و
سترانین ب بوک و زافا تینە گوتن . .

جوانی و بەدەویا بوک و زافا خەملاندن و رینخستنا واناو
ئەو دەوارین ب کار دینن دنان تیتالادا ب ریا پەسن کرنا
رویین ژیان و فەگۆهازتنا بوکا سالوخ دەت . . فوجا ئەفە
چەند سترانن یین وان شاهی و داوەتاو سەرو بەریت ژن
ئینانی من ژ پیرو کالاو خوجەیت گوندا وەرگرتن و هەر
وەکی من بەیستی و نفیسین پیشکیش دکم داژ وەندابونی
قورتال بیت . .

ئیدی هیفی دارم کو بیتە ئەگەرا ل دۆف چۆن و کۆمکرنا
ئی سامانی

ل دەفەرا ئاکرتی بقی رەنگی خاری بوکا فەدگۆهیزن : -
1 - شەفا دەست ریزان (خەنایی) ئەوژی دۆ پشکە و ل
دۆجها.

أ - ل مالا بابی بوکی .

ب - ل مالا زافای .

2 - پەری فەدان ل مالا زافای .

3 - فەگۆهازتنا بوکی، ئەوژی دۆ پشکە : -

أ - ل مالا بابی بوکی .

ب - ل مالا زافای، چەوا خو ئامادەدکەن دا ب چە
دۆف بوکی .

4 - فەگۆهازتنا بوکی بو مالا زافای .

5 - ب ریفە .

6 - ب چی رەنگی سەری زافای دشون و چەوا؟! .

7 - سەر سۆبەهیک (سەری بوک و زافای) .

نەو ئەم دی فان خالا ئیک ئیک شروئەکەین : -

1 - شەفا دەست ریزان (خەنایی) ل مالا بابی بوکی
سەر سپی و پیجکی سەری دی چنە مالا بوکی بەری
رۆژەکی یان دۆ رۆژا، سەر سپی دی تۆرکیت خەنایی گۆر
کەتە ئامانەکی (لەگەن) و هەندەك ئافی کەتە ناف و
هەفیرکەت، کچکیت گۆندی دی لی خربن دەستا قوتن و
بسترن و نارینکا بیژن و لیک فەگیرن و بلەیزن و تللیا
فەدن، سەر سپی پستی کەزینت بوکی ژ فەهانندی
فەدکەت دی سەری بوکی خەناکەت ل گەل دەست و پیت
وی، پاشی هەر کچکەکی هەندەك خەنایی دانته سەر
دەستی و ئەوا مای دی بەلاشەکەن ل سەر دەرو جیراناو
گۆندی یا هەر مال و تراوەکی بو هینن :

(1) پیجکی سەری : مروئەکە ل گەل سەر سپی دچیت

بەرگ و بوخچکا دەهەلگەری و هاریکاریا وئی دکەت . .

وسترانا بیژن و لەیزن و دۆ فەگیرن و دەواتی کەن، پاشی

هۆگرو هەفالی زافای دی بنە خەلەک ل رەخ و چانا، دی

لەگەنا خەنایی ئین و چەند (شەمالک و دگەل تاکیت گولا

یان ریحانا یان نیرگزا) دنافدا دچکلینن، دۆفرا گەنچەکی

بخەنجەر خەنجەرا دەستادا ل پیش هەلگری لەگەنا خەنایی

تیت و دلەیزیت و خوشک و براین زافای دگەل هەفالا دی

دگەل هین و خرفە بن هەنداف سەری زافای تللیا فەدن

ولەیزن، فوجا لەگەنا خەنایی ب گەر و گۆری ب هەردۆ

دەستا بلندکەن سەر سەری خوب لەگەنا خەنایی فە

دلەیزن و ئەف سترانا هەنی یادبیژنی (سەری زافای)

دیژن و لیک دفەگیرن، دی خەنایی دەستیت زافای دەن و

هەفالی زافای دەستیت خو خەناکەن ل دۆر زافای وەربین

لەیزن و سترانا (گۆیالە) دی بیژن، هەتا دەرنگی شەفی

دی خاری ریزکەن هەمی دی پاشیفی خون و هەندەك

هەفالی زافای ل مالا زافای دنفن دگەل خزم و کەس و

کارا هەتا سپیدی و ئەوین دی دی فەرەفن . . پاشی سپیدی

دۆ هەفالی زافای یین دای و بابیت وان ساخ سەری خو

دشون پیشی زافای، دۆفدا برا زافا دی سەری زافای

شوت و پاشی سەری خوژی شوت و جلکین تازه کەن بەر

زافایی و گولافی لی پشین: -	های نه‌بیزه کورته
های سهری زافانه	سیسنوکا خوناف گرتنه
های سهرنی زافانه	سیسنوکا خوناف گرتنه
دسهری شاش و کتانه	یاته دفتین مه ژ کومی گرتنه
دسهری شاش و کتانه	های نه‌بیزه دریزه
خلمته هاتن به‌لگیت گولانه	های نه‌بیزه دریزه
های ته‌کر کهس نه‌کر	سیسنوکا خوناف ریزه
های ته‌کر کهس نه‌کر	مه بوته ئینا یاته دفتیت ژ میزه
ته‌یا خو بدلی خو کر	های لاوی ده‌هرنی
ته‌یا خو بدلی خو کر	های لاوی ده‌هرنی
ته‌پسارا جیرانا نه‌کر	تول قه‌سرنی وهره ده‌رنی
گه‌لی براو خوشکا	تول قه‌سرنی وهره ده‌رنی
گه‌لی براو خوشکا	شاباشه ل گوشت خه‌نجه‌رنی
خه‌نی بکه‌نه قودیشکا	های لاوی ده‌وله‌تی
پافینی بارو پشکا ده‌ستا دانن هه‌تا ئه‌نیشکا	های لاوی ده‌وله‌تی
های ههره سهر بانی	کوستیل هیلال مه‌ه‌تی
بابنی زافایی ههره سهر بانی	کوستیل هیلال مه‌ه‌تی
فه‌کوژه وی به‌رانی	ده‌ستیت شلک ناگرن شه‌ربه‌تی
فه‌کوژه وی به‌رانی	های مه ژنوی زافاکر
ئه‌فروکه‌یه روژا فی دانی	های مه ژنوی زافاکر
های ههره قشلی	کوستیلا زیرنی جیکر
بابنی زافایی ههره قشلی	کوستیلا زیرنی جیکر
بیره مراسه‌لی	کوستیل زیره ل تلینی دو تاکر
بیره مراسه‌لی	ده‌ست بائیزه خه‌نجه‌رنی
ئه‌فروکه‌یه روژا حه‌شرنی	ده‌ست بائیزه خه‌نجه‌رنی
های ئه‌ف جاره راسته	ژ کافلانی پینه ده‌رنی
های ئه‌ف جاره راسته	هه‌ئالا کومکه سهرنی
که‌سک و سوری فه‌گوه‌سته	دا ره‌قسن بگوشا خه‌نجه‌رنی
که‌سک و سوری فه‌گوه‌سته	های میرنی هه‌رنی
یاته دفتین مه بوته خاسته	های میرنی هه‌رنی
های نه‌بیزه کورته	سی سالا لهر خاندنی

های میر گازی تکر	سی سال لبر خاندنی
های میر گازی تکر	سال چاری بوتین زنی
هتا ته کاری خوه کر	های چوخی ته رهشه
هتا ته کاری خوه کر	های چوخی ته رهشه
ده لاله جانی ل بسکا زیده کر	همامی وره خوشه
های گرگی ب کهزانه	همامی وره خوشه
های گرگی ب کهزانه	مه بوته ئینا نهو گولا گهشه
زافاکی چ نهزانه	های چوخی ته سپیه
زافاکی چ نهزانه	های چوخی ته سپیه
بشکوژ فه کرن بددانه	همامی وره زویه
های گرگی ب بیموکه	همامی وره زویه
های گرگی ب بیموکه	مه بوته ئینا نهو جنسری به
زافاکی چ خشکوک	های زافایی ماما
زافاکی چ خشکوک	های زافایی ماما
بشکوژ فه کرن ب نهینوکه	کوستیل هیلال هماما
های دنی چمه ناکری	کوستیل هیلال هماما
های دنی چمه ناکری	دهسیت نازک ناگرن شه ماما
دنی کریم فی پوشی	های زافایی خالا
دنی کریم فی پوشی	های زافایی خالا
شاباشه ل سهرنی بوکی	خارزا راکرن خالا
های دنی هرن بینن	خارزا راکرن خالا
های دنی هرن بینن	دهسیت نازک ناگرن خله خالا
سهرنی ههسپی ب گورچینن	های زافایی بهگا
سهرنی ههسپی ب گورچینن	های زافایی بهگا
ده لاله جانی ل بابی بستین	چوخی ته ژ هری یا شهکا
های بوخچکی چیکه	چوخی ته ژ هری یا شهکا
های بوخچکی چیکه	دهسیت شلک ناکهن جهنهکا
سی سهد خهلاتا تیکه	های میر هاته چهما
سی سهد خهلاتا تیکه	های میر هاته چهما
بو ده لاله جانی فبری که	بدلی خو نه گره خه ما
های مالا ته نایفا	بدلی خو نه گره خه ما
های مالا ته نایفا	تو زافایی بدلی مه هه ما

سەر سەرنی خوولەیزیت بگۆپال ڤه وئەوین دئی دەستا
 قوتن، کچ و ژن تللییا ڤه دەن و خرڤه بن ل رەخ و چانا مینا
 خەلەکی ئەو دئی لەیزیت دنیڤا واندا: -

گۆپالە گۆپالە گۆپالە کهکو
 گۆپالە گۆپالە گۆپالە
 گۆپالە گۆپالە گۆپالە برا
 زبیردایی گۆپالی
 دەستی کی وکی نایی کهکو
 دەستی کی وکی نایی
 دەستی زافایی نایی برا
 دەستی زافایی نایی
 مەر پی ڤه گئیرایی کهکو
 مەر پی ڤه گئیرایی
 دەست نەکه عەبایی برا
 دەست نەکه عەبایی
 خەنا یا شیلایی کهکو
 خەنا یا شیلایی
 بو دەستت زافایی برا
 بو دەستت زافایی
 ب خودی تو زافایی کهکو
 ب خودی تو زافایی
 ئەڤرو تو زافایی برا
 ئەڤرو تو زافایی
 دەست نەکه خۆرچیکی کهکو
 دەست نەکه خۆرچیکی⁽⁸⁾
 رۆنه لبر قۆدیکی برا
 رۆنه لبر قۆدیکی
 خەنا یا ل سینیکی کهکو
 خەنا یا ل سینیکی
 بو نیشانی بوکی برا
 بو نیشانی بوکی

مە گورین زیرین داڤا
 تە دامە چوتی چاڤا
 کومە (.....⁽⁵⁾) پی کرە زافا
 های مالا تە سوکە
 های مالا تە سوکا
 تە دامە یابچوکە
 تە دامە یابچوکە
 یید خانیدا زافاو بوکە
 های لاتا ب نیرگزه
 های لاتا ب نیرگزه
 مە چنن گورزه گورزه
 مە چنن گورزه گورزه
 هیزارا بوکی گوت ڤه ناوزه⁽⁶⁾
 های لاتا ب بەبینه
 های لاتا ب بەبینه
 مە چنن چین ب چینە
 مە چنن چین ب چینە
 هیزارا بوکی گوت که لا بدونه⁽⁷⁾
 هات تاڤا تەرگی
 هات تاڤا تەرگی
 دارپتە سەر ئەردی
 دارپتە سەر ئەردی
 لاو مېهڤانە ل بەژنا جانی
 هات تاڤا بارانی
 هات تاڤا بارانی
 دارپتە کوردستانی
 دارپتە کوردستانی
 لاو مېهڤانە ل بەژنا جوانی
 «سترانا گۆپالە»

ئیک ژ هەڤالین زافایی یان (برا، پسمام، کورڤخال) دئی
 گۆپالەکی بەستی خوگرت ب هەردو دەستا بلند کەت

ئەو بۇ سەرى بۆكى كەكو

ئەو بۇ سەرى بۆكى

ئەو بۇ دەستى بۆكى برا

ئەو بۇ دەستى بۆكى

گۆپالە گۆپالە كەكو

گۆپالە گۆپالە

گۆپالە گۆپالە برا

گۆپالە گۆپالە

زىردايى
«پەرى قەدان»

دۆكەسىت دای بابى وان ساخ پەرى دروست دكەن، ل
ئودا زاقايى ئالى پاش خانى دى هند جەي ھىلن كوتىرا جەي
رائىخستنا نقىنىت بۆك و زاقا بىنىت. مافورەك و نالىكە كا
ھرى و دۇبالیفكا دانن سەرنقىنا و چارچە قەكى بىسەر نالىكى
رائىخن دى ئىنن دۆسنگاژ دارى يان دۆ (بىزمارا) ل ھەردۆ
دىوارىت مەزەلى قوتن ئەو دىوارىت بەرامبەرى ئىك، سەرىت
و ەرىسەكى ب ھەردۆسنگاقە ھىك گرىدەن مىنا رىستەكى
دەمى جلكا پىقە دەھ لاویسن، پاشى دى ئىنن (مىزەرەكى)،
جاجمەكى، بەركەكى) یا مەزن و پان بىسەروى رىستى قە
ھە لاویسن وەسا كوشور بىتە خارى بۆئەردى تەمەت (دوسى)
تپلال ئەردى درىزىت، پاشى (فانوسەكى، فەنەرەكى،
چرايەكى) ل سەرسنگەكى ھىنداف نقىنىت (بۆك و زاقا)
ھە لاویسن دا ب شەف روناھى بى بدەتە ژورقە. قىجا ھەتا
ئەفان تىشتا دروست دكەن ئەفان سترانا دبەررا دبىزىن دگەل
دەست قوتانى و تىلىباو ھىندەك بلەوندى و دەرسوكا.
دلەيزن..

تە پىروزىت بىت ئەف شوبە

ب - دۆف قى چەندى سترانەكى ب خانى دبىزىن:

خانى خوش خانى

مە ب كسل و كىچكى ھونى

مە نارىنك تىدا گوتى

خانى ھونى و فەھوسى

بۆك ھات و راتەھسى

دەفى بەربوكا قەرسى

خانى ل بابان دۆرە

ئەف شەفە بىقە تىرە

سوبەھى وەغەر خىرە

خانى ل بابان كۆردا

رىك تىنى زىھەل و ژوردا

بوكا مە يا دخەملا سۇردا

خانى ل سەرى كولانى

دەواتى دا رۇيانى

ھەر وەكو تاڧا بارانى

خانى ل بابان خانە

بى ب كوچك و بى ب ئەيوانە

ئەف شەفە بۆك مىھشانە

ج - ئەفى سترانى ژى دۆفرا دبىزىن: -

ئەو كىيە تىتول ئودى

ھای ئودا خالى و مالى

ئەو كىيە تىتول ئودى برا

ئودا خالى و مالى

شەعرا خو بادايى

ھای رىمان دانە لايى

پرچا خو بادايى برا

رىحان دانە لايى

أ - ئەو پەرىيا وەكو داڧە

مە تىپرا دىتن چاڧە

تە پىروزىت ئەف لافە

ئەو پەرىيا وەكو مۇبە

مە تىپرا دىتن رۇبە

سپیندی زوی دی ئافى د دیزه کی دا گهرمکهن، سهر
 سپی دی سهری بوکی شوت ژ خه نایی، پاشی دی جلکین
 بوکانی که ته بهرو هندهك هشکه پارا دی که ته دناف
 له وندییت بوکی و هندهك که ته پیلائی وى وسهری بوکی
 شه که ت و چافا کلدهت و زیرا پیقه که ت و هیزارى بسهری
 دادهت و دانته سهر جهی وى . .

فینجا هه فالیت بوکی و کهس و کارو بهر بوک دی دوقولی
 رۆنن بهرامهری ئیک ستراناو نارینکا بیژن ولیک فهگیرن و
 هندهك بدهرسوکیت سوروزهر (رهنگه رهنگه) دله یزن یان
 ب له وندی یاو تللیا فهدهن، ههتا ل مالا زافایی بهر بوک تیته
 بوکی دا فهگو هیزن . . ئه گهر مالا دوربیت دی خارنه کی
 بهر هه فکهن بو بهر بوکا ده می تیته دوقرا و فی سترانی ژیرا
 دیژن . . ئه ف سترانه ب دوقولی تیته گوتن هندهك
 دیژن و هندهك لی فه دگیرن . . .

ئهم نادهین و ئهم نادهین
 کهزی شوربا خو نادهین
 ئه نی زیرا خو نادهین
 ههتا نه هییت که مه ره

کهمه را وى حازره
 دگهل دا جل و بهره
 کراس و فیستان زهره
 دی بده نه فه بویکامه

ئهم نادهین و ئهم نادهین
 کهزی زو خو نادهین
 چاف به له کا خو نادهین
 ههتا نه هییت گوهاره

گوهارى وى حازره
 ل دوهی و ههتا پیره
 ریکا مه چهندا دوره
 دی بده نه فه بوکا مه

ئهم نادهین و ئهم نادهین

خوزمه ی ل وى رۆژی
 های م لی چیخ فه دایی
 خوزمه ی ل وى رۆژی برا
 م لی چیخ فه دایی
 ئودا یهك بچوکه
 های ئودا یهك بچوکه
 ئودا یهك بچوکه برا
 ئودا یهك بچوکه
 شه عرا خو پینجایی
 های ریحان به لالیکه
 پرچا خو پینجایی برا
 ریحان به لالیکه
 خوزمه ی ل وى رۆژی
 های بوتنه بینن بوکه
 خوزمه ی ل وى رۆژی برا
 بوتنه بینن بوکه
 ئودایهك مهزنه
 های ئودایهك مهزنه
 ئودایهك مهزنه برا
 ئودایهك مهزنه
 شه عرا خو پینجایی
 های ریحان دانا ل بنه
 پرچا خو پینجایی برا
 ریحان دانا ل بنه
 خوزمه ی ل وى رۆژی
 های بوتنه بینن زنه
 خوزمه ی ل وى رۆژی برا
 بوتنه بینن زنه

«فه گوهارتن»

1 - ل مالا بابی بوکی:

چاڤ بهلکا خوہ نادهین
گهردن کيلا خوہ نادهین
ههتا نههیت خزيمه

خزيمه وئی حازره
ل دوہی و ههتا پيره
ريکا مه گهلهك دوره
دی بدنهفه بوکامه
نم نادهین و نم نادهین
کهزی زهرا خوہ نادهین
چاڤ ب کلا خوہ نادهین
ههتا نههین خهلاته

خهلاتی وئی حازره
ل دوہی و ههتا پيره
خهلاتی بوکی فوره
دی بدنهفه بوکامه
نم نادهین و نم نادهین
نهنی دهقا خوہ نادهین
دهف بچويکا خوہ نادهین
تا نهدن پشته دهري
نم دی دهين پشته دهري
بدنه مه کراس زهري
بدنه مه گهش فنهري
دی بدنهفه بوکا مه

خوش بيت ده می ل ههسپی سواردکهن، فيجا دی
بريکهفن بو مالا بابی بوکی دگهل ستراناو نارينکا بريغه
ديژن و دهستا دقوتن ههتا دچن و تينهفه وقهستا مالا بابی
بوکی کهن . . . ل فيره زافاو برا زافاو چهند ههقالين زافایی
دی مينن دگهل زافایی ل مال ههتا بهربوک تينه فه و بوکی
دگهل خوہ تينن . .

بهربوک دی ب ژور کهفن ل مالا بابی بوکی دگهل
تليلياو دهست قوتانی و سترانا ديژن و ليک فه دگيرن و
دلهيزن بدهرسوکاو لهوندي ياو ههف سترانا ههنی ژيرا
ديژن: -

نم هاتينه ته دهلالی
نم هاتينه ته ههفالی
دی کهين کاری ته دهلالی
دی کهين کاری ته ههفالی
گريا بی فايده دهلالی
گريا بی فايده ههفالی
نم هاتين ته کارکهين دهلالی
نم هاتين ته کارکهين ههفالی
تيتی ل نهنی راست کهين دهلالی
تيتی ل نهنی راست کهين ههفالی
ته ژ بابی خلاس کهين دهلالی
ته ژ بابی خلاس کهين ههفالی

نم هاتين ته بينين دهلالی
نم هاتين ته بينين ههفالی
نم دی ته خهملينين دهلالی
نم دی ته خهملينين ههفالی
ته ژ بابی بستينين دهلالی
ته ژ بابی بستينين ههفالی
نم هاتين ته ب خازين دهلالی

د - ل مالا زافایی: -

کهس و کاريت زافای و بهربوک دی خو بهرههف کهن
وخو خهملين گولافی ل خو رهشين نانکو (خو بيهن
خوشکهن) ههريک ئيک يان دو دو، دی ل دهوارکی
سواربن. ههسپه کی کهخيل يان جانی ماهينه کی دی ئين
خهملين و زينه کی سپه می ل پشتی کهن و (ميزه ره کی
نالیکه کی، لهغه کی) دی هاقينه سه زيني دا جهی بوکی

نەم ھاتىن تە ب خازىن ھەڧالى
ب ستران و ئاوازىن دەلالى

ب ستران و ئاوازىن ھەڧالى
ژ مال بابى ڧەگوھىزىن دەلالى

ژ مال بابى ڧەگوھىزىن ھەڧالى

بابان و باپىرە دەلالى

بابان و باپىرە ھەڧالى
ڧەكەن كەزىت ھۆرە دەلالى

ڧەكەن كەزىت ھۆرە ھەڧالى
دايكى دا دەستورە دەلالى

دايكى دا دەستورە ھەڧالى

نەم ھاتىن باپىرە دەلالى

نەم ھاتىن باپىرە ھەڧالى
گەنم و جەھ فرىزە دەلالى

گەنم و جەھ فرىزە ھەڧالى
دايكا بوكى زىزە دەلالى

دايكا بوكى زىزە ھەڧالى

نەم ھاتىن بوھارە دەلالى

نەم ھاتىن بوھارە ھەڧالى
گەنم و جەھ سيارە دەلالى

گەنم و جەھ سيارە ھەڧالى
دايكا بوكى زارە دەلالى⁽¹¹⁾

دايكا بوكى زارە ھەڧالى

نەگرى نەلورىنە دەلالى

نەگرى نەلورىنە ھەڧالى
پوندكا نەبارىنە دەلالى

پوندكا نەبارىنە ھەڧالى
كچ مالى خەلكىنە دەلالى

كچ مالى خەلكىنە ھەڧالى

فايدى بابا نىنە دەلالى

فايدى بابا نىنە ھەڧالى
دايك پاليت پىشىنە دەلالى

دايك پاليت پىشىنە ھەڧالى
كور فايدى بابىنە دەلالى

كور فايدى بابىنە ھەڧالى

رىكا مىسل تاتە دەلالى

رىكا مىسل تاتە ھەڧالى
زافا ڧىھەل ھاتە دەلالى

زافا ڧىھەل ھاتە ھەڧالى
ئىنان شەش خەلاتە دەلالى

ئىنان شەش خەلاتە ھەڧالى

رىكا مىسل دەرزى دەلالى

رىكا مىسل دەرزى ھەڧالى
زافا ڧىھەل بەزى دەلالى

زافا ڧىھەل بەزى ھەڧالى⁽¹²⁾
ئىنان داف و دەزى دەلالى

ئىنان داف و دەزى ھەڧالى
ھندەك بەربوك لېر دەرى دىمىن ل ژفانا دەركەڧتتا بوكى

بۆدەرڧە ژ مالا بابى ڧى سترانا ھەنى دىيژون وليك
ڧەدگىرن و دەستا دقوتن و تلىلياو ڧەددن . .

دەرىنن . . . دەرىنن

كچكوكى ل مال دەرىنن
سورمەى ل چافا چافا

دەرىنن . . . دەرىنن
مە درەنگە . . مە درەنگە

ناف سالاڧه چوبن، هەر ئىك چىنگلەكى بۆكى گرت و دى
 بېزىن نافى خودى لى بېزىن:
 «يا ئەللا ب ئزنا تە... رابە ل مال بابى داىكوكى»
 دۇ جارا بۆك دى رابىت رۇنت، جارا سى دى رابىتە ۋە
 دى برى ئىخىن بۇدەرۋەى خانى ۋە ۋە سترانا هەنى بەربۆك
 ژىرا دىبىزىن: -

دى راكەن چەندا بلندە
 بەزىنا تە شەمال و ۋندە
 پاشى تە خرابە ئەف گوندە
 لى بخوينىت تەبىرى كۆندە
 دى راكەن چەندا نازدارە
 بەزىنا تە شتە سپىندارە
 پاشى تە ئەف گوندە ژارە
 ب ھەرفىن خانى و دىوارە
 دى راكەن چەندا دەلالە
 بۆكا مە جان و روى بخالە
 چاف رەشە چاف خەزالە
 بەزىنا تە چەندا شەپالە
 دى راكەن چىا شوخ و شەنگە
 بۆكا مە جان و چەلەنگە
 بەربى ل دەرى بونە پەنگە
 بۆكى راكەن ل مە درەنگە
 نارىنى دابو ب چەمادا
 رۇندكەكى دابو ب روىادا
 ژ غەربىيا باب و برادا
 بەربۆكا ھاورى لى بادا
 نارىنى سەرنى خو بادا
 دەلالى سەرنى خو بادا
 رۇندكەكى دابو ب چاڧادا
 ژ غەربىيا داىك و بابادا
 نارىنى كەس ۋەناكەت

بابى بۆكى مە درەنگە
 شىفو و تىشتا دەرەنگە
 بابى بۆكى مە درەنگە
 بەفرى گرتىن ئاستەنگە
 بابى بۆكى مە درەنگە

مە زىيە... مە زىيە
 بابى بۆكى مە زىيە
 شىفو و تىشتا كەلىيە
 بابى بۆكى مە زىيە
 بەفرى گرتىن گەلىيە
 بابى بۆكى مە زىيە

ب لەزىنە... ب لەزىنە
 دايكا بۆكى ب لەزىنە
 بۆكا مە زوى دەرىنە
 دايكا بۆكى ب لەزىنە
 بەر بۆكىت مە برسىنە
 دايكا بۆكى ب لەزىنە
 ب ھەزىنە... ب ھەزىنە
 سەرنى ھەسپى ب ھەزىنە
 زىنى ل پشتى ب شدىنە
 سەرنى ھەسپى ب ھەزىنە
 گورچىنە... ب گورچىنە
 سەرنى ھەسپى ب گورچىنە

براى زافايى يان كۆرەكى ب داىباب دى ھىت
 كەمەركى ھاڧىتە پىشتا بۆكى دۇ جارا دى گرىدەت و ۋەكەت
 ھەر ۋەسا بۆك دى رابىت رۇنت، جارا سى دى كەمەرا وى
 بدىستى گرىدەت. پىشتى دەستورىى ژ داىباىت بۆكى
 ۋەردگرن دى (دو مىر يان دو ژن) يان ژنەك و مىرەك يىت

سهرى خو دگريى راناکهت
مال بابى دل مايى ناکهت
دايبابا غهريب ناکهت

دبيت. و هيدى هيدى برېقه تين دگه ل رېقه چونا ههسپى و
ئهف سترانا ههنى تيته گوتن: -

بينه دهر ل خانى دهلالى
بينه دهر ل خانى ههفالى
دا سيارکهن ل جانى دهلالى
دا سيارکهن ل جانى ههفالى
دى بهين بو خودانى دهلالى
دى بهين بو خودانى ههفالى

ل فيره ديبون دهمى بوك رابوئه دايبا بوكى دى ل كچا
خو زفریت دلهدلى دوت ثو سهرى وى ماچ كهت و
رونديكىت وى زوهاكهت. فيجا (دايك ويوك) دى چنه
سهر و ستويى ئيك و خاترا خوژى خازيت و ئهف پارچه
سترانه ژ زار دهفى دايبا بوكى تيته گوتن:

ههسپى بوكى بوزه دهلالى
ههسپى بوكى بوزه ههفالى
نالا گرتن توزه دهلالى
نالا گرتن توزه ههفالى
زافا دل نالوزه دهلالى
زافا دل نالوزه ههفالى

نارينى دايبوكا منى
ههلهگره تو خه ما منى
شولهكه ههتا مرنى
ب سهرى ته نههاتيه ب تنى

پشته دهر: -

ههسپى بوكى شيبىه دهلالى
ههسپى بوكى شيبىه ههفالى
نالا گرتن پىيه دهلالى
نالا گرتن پىيه ههفالى
زافا چاف ل رىيه دهلالى
زافا چاف ل رىيه ههفالى

ئيكه ژ تيتاليت كوردى، ئيك ژ مروفين بوكى بفى
كارى رادبيت دهمى بوكى رادكهن بو دهرقه دبهن دى
دهرگه هى مالى گريت و فهناكهت ههتا پشته دهر
ب دلى وى نهدهنى. فيجا بابى زافايى دى چهنه
(دينارا)يان هشهك درافى وى دهمى دته خودانا پشته
دهرى دا دهرى فهكهت ههتا بوكى ل مال بابى بهنه دهرقه . .
پاشى دى بوكى ل ههسپى سواركهن مروقهك سهرى
ههسپى (ههفسارى) كيشيت و ئيك دى چنگلى وى
گريت دا نهكهفيت كوئهگر ههسپ ژ بهر دهنگى ته قينا
تفهنگا دهنگى نارينكى و تليليارا خوبهافيت يان چلهك فى
بكهفيت. . هندهك بهر بوك فى بهرگوتكى ديبون: -

ههسپى بوكى سپىيه دهلالى
ههسپى بوكى سپىيه ههفالى
توزى گرتن پىيه دهلالى
توزى گرتن پىيه ههفالى
لى كومبين بهربىيه دهلالى
لى كومبين بهربىيه ههفالى

«هاى مه برو هاى مه بر مه جىلا خول هنگو كره
هندهك جارا ژى بهربوكهكا بچوك ل بهرا بوكى سوار

گهلینی قهواننی تهنگه
نارینی های ناری

قوتکی بوکی ههفت رهنگه
بوکی های زاری

بوکی های زاری
شش خانای کره دهنگه

نارینی های ناری
بوکی سیار که ن ل مه درهنگه

بوکی های زاری

گهلینی قهواننی کوره
نارینی های ناری

قوتکی بوکی مهخموره
بوکی های زاری

شش خانای لوره لوره
نارینی های ناری

بوکی سیار که ن ری دوره
بوکی های زاری

گهلینی قهواننی پانه
نارینی های ناری

قوتکی بوکی کتانه
بوکی های زاری

شش خانای کره هانه
نارینی های ناری

بوکا مه چندا جانه
بوکی های زاری

ههسپنی ل رهندهکی ههفالی
ییت کولیت خندهکی دهلالی

ییت کولیت خندهکی ههفالی
هیثیا چاف بهلهکی دهلالی

هیثیا چاف بهلهکی ههفالی

ههسپنی ل کولانی دهلالی
ههسپنی ل کولانی ههفالی

رابیه جدیدانی دهلالی
رابیه جدیدانی ههفالی

هیثیا چاف جوانی دهلالی
هیثیا چاف جوانی ههفالی

ههسپنی دکهت پی کولی دهلالی
ههسپنی دکهت پی کولی ههفالی

توزنی دابیه سولی دهلالی
توزنی دابیه سولی ههفالی

ژ بهر دهنگی دهولی دهلالی
ژ بهر دهنگی دهولی ههفالی

فینجا بریشه (هه ر ژ مالا بابی بوکی وهه تا مالا بابی
زافای) دههواتی دنی لهیزن و تقهنگا هافیژن و سترانا
ونارینکا بیژن (هندهک دییژن و هندهک فه دگیرن). وهه
ئیک بی ل دهواری خو سواره وئهف سترانه بریشه تیته
گوتن: -

های ناری ناری ناری
نارینی های ناری

های ناری ناری ناری
بوکی های زاری

دهمی نیزیك گوندی دبن ئهف سترانا هه نی دبیژن: -
هاتینهفه هاتینهفه

کاری مه بکهن هاتینهفه

شيفا تيبكهن سار پينه فە

هاتينه فە و هاتينه فە

هاتينه فە و هيشتا زويه

هاتينه فە و هاتينه فە

بەفرى ل مە گرتن كيريه

هاتينه فە و هاتينه فە

مە سلاڤال سينگى سپيه

هاتينه فە و هاتينه فە

هاتينه فە ڤە ڤو نيڤ رۆڤه

هاتينه فە و هاتينه فە

بەفرى ل مە گرتن بەرۆڤه

هاتينه فە و هاتينه فە

مە سلاڤال سينگ بشكۆڤه

هاتينه فە و هاتينه فە

هاتينه فە ڤە ڤو ئيفاره

هاتينه فە و هاتينه فە

بەفرى ل مە گرتن نزاره

هاتينه فە و هاتينه فە

مە سلافه ل گوڤ بگوهاره

هاتينه فە و هاتينه فە

لەزى بکەن بوکى ساره

هاتينه فە و هاتينه فە

سەر پشتا هەسپى سياره

هاتينه فە و هاتينه فە

زافاي پروزبیت ئەڤ ياره

هاتينه فە و هاتينه فە

تیتاله هندى بیژی کهڤنه ل گۆندا ب تایه تی ل دهڤه رى
تیته کرن... دەمى بوک يا سوار بەر دهرى مالا زافايى په يا
نابيت سەر پشتا هەسپى ، ئیجا مرۆڤهك ژ مالا زافايى دى
بیژیتى (په یابه) و خه لاته كى كهته ديارى بو بوکى مينا
(کهواله) کهواله كى ، ئامیره كى ناف مالى) یی بەرگه فتى و پر
شول ، بوک په یانا بیت دى بیژیت (پى گوچكى) بدنه
من... ئەگه را ڤى چەندى ئەوه دا خیرا وى ژى بکهفت
ناف مالى ئانكو خیرا وى ژى تیدا هەبیت...

پاشى بوک دى په یابیت دۆژنك يان دۆمیرك دى
چنگلیت وى گرن و بریڤه بەن ، بەر بوک پش و پاش بوکى
دلەبیزن و ستران و نارینکا دبیزن و تلیلیا فەدەن ، دەیکا
زافای دى ئیت هوسکیه كى و ناف دەوکه كى ددهستادا لبه رى
بوکى دى له ییزیت (هندهك جارا كورتانه كى لپشتى دكەن)
دەهواتیهك دى چیتە پش وى و هوسكیک و نافدەوکی
شکینیت و كورتانى دته بەر خەنجەر ل گەل له ییزینى ،
دوى دەمى دا زافاو برا زافاو هندهك هەڤال و هوگرى
ل سەر سیڤاندى ، دەمى بوک تیتە نيزيك دهرى خانى زافا
دى دۆسى جاره كا پى خوینى راستى سەر سیڤاندهى دت
(ئانكو پینخول ئاخى دت) و هندهك ئاخى بسهرى بوکى
داکت...

(ئەگه را ڤى چەندى داکو ترس و سەهما زافای بسهرى
بوکى دا بچیت) دایکا زافای دى زڤریت بلەز کلوزکه كى
تژی میویژو و کاکل باهیڤ و شه کروک و چەند دندکیت
گەنمى و هنده هویرده یی تیدا دى لبه ر پیت بوکى شکینیت
دى بژکیت و بچۆك دى پئوه رهین ڤیدەن...
(هندهك جارا زافا دى کلوزكى بەر پیت بوکى دادەت)
ئەگه را ڤى چەندى ئەوه دا پى بوکى یی بخیریت ل وى
مالى و خودى ئەرزانیى بدەت ، بەر بوک دى ڤى پارچه
سترانى بیژن دگەل دەست قوتانى و تلیلیاو له یزتنى : -

پا کانى دایکا زافایى
ستو شکەستى یا گەردەن خەلیایى

دەمى بوکى تیننه بەر دهرى خانى هندهك جارا ئەڤ

كا تهختى ته بو دانايى
بوکا ل دهرنى راوه ستايى

بوکا مه باش تو ب خه ملىنى
سورمه يى ل چاڤا ب وه رىنى
گولافا ل بوکى ب ره شىنى
سه ر چافكى سه ر نه ه لىنى
چافيت حه سىدا ب رزىنى

پا كانى داىكا زافايى
بوک هات و راوه ستايى
كا په رىيا ته بو فه دايى
يا مايه ل هىڤىيا زافايى
☆☆☆

بېهنه كى دى ده هواتى بېهنا خو فه ده ن و خارنه كى
خون، پاشى ژنه ك يان (مروڤه كى) شه ه رزا دگوتنا
نارىنك و سترانادا دى نارىنكى بو بوکى بىژيت هنده ك دى
لى فه گىرن و به ربوك دى رابنه چه پا...

دى بوکى به نه ژورفه سه ر جهى وى دانن زاروكه كى
ب داىباب (كوپ) زىنى وى دوسى ساله ك داننه
دكوشى دا، شه گه را فى چه ندى شه وه كو نه خشل وى رزى
توژى كوره كى دانيه دكوشا خودا. ژنكه دى له وه نديت
بوکى فه كه ت.

نارىنكى هاي نارى هاي نارى
ده لالى نارى هاي نارى
كولىلكا ل تاخى زىبارى
كولىلكا ل تاخى زىبارى
دى بلندكه لفكا هىزارى
به ژنا ته دارى دىندارى
نارىنكى هاي سورو شىنى
ده لالى هاي سورو شىنى

(هنده ك جارا پىلافا دى ئىخيت) هنده پاره سه ر سېنى
ده مى كاركرى يىت كرینه دناڤدا دى بخوبه ت، شه فى
پارچه سترانى به ربوك دىژن هر وه كو يى دگه ل سه ر سېنى
دئاخفن: -

سه ر سېنى تو خودى دحه بىنى

«سه ر شوييا زافاي»

ئىڤارى فه دى كارى سه ر شوشتنا زافاي كه ن ل پيش دا
دى كه پره كى ل هنداف سه ر شويى چىكه ن وئافى دىزه كى دا
گه رم كه ن بئاگرى دارا. . . فيجا دگه ل چىكرنا كه پرى فى
سترانى دىژن دگه ل ده ست قوتانى و تلىليا: -

پاش دى برى كه فن قه ستا مال كه ن، هه فال وهوگرين
زافاي و مروڤىت ژ بنه مالا وى پيش و پاش و په خيت
زافاي دى هين و له يىزن هه تا دبه نه مال. ژ ريفه داىكا
زافاي دى چيته سه رى و پاشى خوشك و دوتمام و مه ت و
خاله ت و كه س و كاريت وى دى هينه به راهى و چنه
سه رى و ل پيشى له يىزن و گولافا لى ره شىن.

فيجا ده هواتى دى چنه ده واتى و شاهى بگىرن. . . هه تا
نقىزا (مه غره ب هه مى پىكفه دى چن شىفى خون و
ده ست هافىژنه ستران و له يىزينا هه تا دره نكى شه ف. . .
ئه وىت بىانى دى فه ره فن و برازافا⁽¹⁵⁾ دى ميتته ل گه ل زافاي
هه ر رۇزا فه گوهازتنا بىكى و هه تا هه فتى يا وى دبورىت. . .

كه پره كى چىكه ن ل دانگى مالا
هه لاشى كه پرى به لگىت هه لالا
كوپك زافايه ل ناڤ هه فالالا
كه پره كى چىكه ن هندافى جوى
هه لاشى كه پرى به لگىت نىموى
كوپك زافايه به نه سه ر شويى